కులదీపకుడు

శ్రీలక్ష్మికి ఆరుగురు ఆడపిల్లలతరవాత పుట్టాడు కొడుకు. పురందరశర్మ గారు పొంగిపోయారు వంశోద్ధారకుడు, పున్నామనరకమునుండి రక్షించువాడు, పుట్టేడని. తల్లిమనసు కుదుటపడింది పురిటినొప్పులింతటితో సరి అని! కామితార్థములు తీర్చు తనయుడని పేరు పెట్టుకున్నారు కామేశ్వరరావని. ఆరుగురు అక్కలూ మురిసిపోయారు ఒక్కగానొక్క తమ్ముడని.

వాడు ఆడింది ఆటా, పాడింది పాటా. కాలుమీద కాలేసుకుని, దర్జాలొలకబోస్తూ, చక్కగా చదువులు ముగించేసుకుని ఇంజినీరయేడు. విజయవాడలో ఓపెద్దకంపెనీలో జూనియర్‌గా చేరేడు. ఆకంపెనీవారే "మెరికలాటి కుర్రాడు. అమెరికాలో చెలగవలసినవాడు" అని గుర్తించి, అతడిని అమెరికా పంపారు ట్రైనింగుకి. ఏడాదిపాటు అక్కడుండి వాళ్ల అనుపానులు గ్రహించేడు. వాళ్లమెళుకువలు పట్టుబడ్డాయి. "Work smart, not work hard" – అంటే వొళ్లొంచి పనిచెయ్యడం కాదు, అలా వొళ్లొంచి పని చేసేవాళ్లని గుర్తించి, చేరదీసి, కూడగట్టుకుని వాళ్లచేత పనులు చేయించుకోడమని అర్థమయిపోయిందతనికి.

చదువయింది. పెళ్లి కావాలి. సంబంధాలొస్తున్నాయి. ప్రతిసంబంధానికీ ఏదో ఓ అభ్యంతరం.

పెద్దక్క కూతురు -- పొడగు.

చిన్నక్క ఆడబడుచు -- కుండమార్పులు, అచ్చిరావు.

మూడోఅక్క మరిది క్లాస్‌మేట్ చెల్లెలు -- లాభంలేదు. అమ్మాయికుంది కుజదోషం.ఇరుగూ, పొరుగూ, చుట్టాలూ, పక్కాలూ తెచ్చిన పెళ్లికూతుళ్లు సైతం అంతంత మాత్రమే.

తండ్రికి్కావాలి తమ పరువుబరువు మోయగలకోడలు. తల్లికుంది తమ్ముడికూతుర్ని కోడలుగా చేసుకోవాలని. కొడుక్కి కావాలి సంఘంలో తనస్థాయి పెంచగలసుకుమారి.

అంతలో వచ్చాయి అంతర్రాష్ట్రీయసంతలు, సాఫ్టువేరుసభలు చెన్నైలో. కామేశ్వరరావు హడావుడిగా బయలుదేరేడక్కడికి. ఎక్కడ ఏక్షను వుందో అక్కడ ప్రత్యక్షం కావలె. అది కూడా అమెరికాలో నేర్చినసూత్రమే. మూడురోజులతరవాత తిరిగొచ్చాడు. ఆవెంటనే ప్రకటించాడు ఇంట్లో సకలజనులకూ.

"చెన్నైలో వున్నది ఓ చిన్నది. నాకు సర్వవిధాలా అనుకూలమయినది. పిల్ల పేరు జ్ఞానమణి. హార్డ్‌వేర్, సాఫ్ట్‌వేరుల విజ్ఞానఖని. తండ్రికుంది పెద్దపేరు, అళహ ముత్తువర్. ఆఅమ్మాయే తనకి కాగల అర్ధాంగి" అన్నాడు.

తల్లీ, తండ్రీ, పెద్దక్కా చిన్నక్కా మూడో అక్కా కురిపించారు ప్రశ్నలు గుక్కతిప్పుకోకుండా. నాలుగో ఆవిడ అత్తారింట్లో వుంది. ఐదూ, ఆరూ అయింటి జనాభాలెక్కల్లోకి ఎక్కలేదింకా. వారిమాట వినిపించుకోరెవరూ. ఇరుగూ, పొరుగూ తలోమాటా సెలవిచ్చారు. మొత్తంమీద అందరూ కలిసి కొరుక్కుతినేశారు అతన్ని.

"వారికులమేమిటి?", "గోత్రమేమిటి?", "తల్లిదండ్రులెవరు?", "వారాడు బాస ఏమిటి?", "వారికున్న తాహతేమిటి?"

"అబ్బబ్బబ్బ, సైలెన్స్, సైలెన్స్" అరిచాడు కామేశ్వరరావు. ఆపైన ఇచ్చేడు సమాధానం.

"కులమింటికోతినైనా తెచ్చుకోమని కదా అమ్మసలహా. నేను ఎంచుకున్న ఆఅరవపిల్ల అందమున కోతిపిల్ల. వారికులమున మేలుబంతి. అమ్మా, నీకోరిక సగం తీరింది. మీరేమిటి చూస్తారు కులంపేరున?

కులాలు వృత్తులనుబట్టి ఏర్పడ్డాయనికదా మీవాదం. మాకు ఇంజినీరింగే తల్లివేరు. మేమిద్దరం సాఫ్టువేరువారం."

"ఆచారాలేమిటి? అలవాట్లేమిటి?"

"ఈనాడందరూ పాటించేవే. ఘనవిజయాలు సాధించేవి, మెట్టుమీద మెట్టు పేర్చుకుంటూ పైపైకి ఈడ్చుకుపోయేవి."

"వారి తాహతు?"

"దేశదేశాల పరుచుకున్న బంధుమిత్రపరివారం."

"తిండీ తిప్పలో?"

"బేరీజు వేసి మరీ చూసుకున్నాం ఇద్దరం తినగలం పీచా, నూడుల్స్, గోబీ మంచూరియా."

"అందమైన పిల్లేనా?"

"నాకళ్లకి రంభ".

"గుణమూ?"

"ధనధృవం. మరి వినయం సమయానుకూలం. అభిజాత్యం అంటారా? తెల్లవారిహయాంలో ముత్తాత ఐసీయస్సాఫీసరు. తాత హైకోర్టు జడ్జి. తండ్రి అళహముత్తువర్ కంట్రాక్టరు. సుఖంగా రిటైరయి, ప్రస్తుతం వూటీలో విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నారు. వారి ఏకైకసంతానం జ్ఞానమణి. సొంతకంపెనీ సక్సెస్‌ఫుల్‌గా నడుపుకుంటున్న చతుర. మరి నన్ను సుఖపెట్టునా, లేదా అంటే ఓ, యా, యా, తప్పక సుఖ పెట్టును. నా కంపెనీలో సాయపడును. నేనింక దర్జాగా కాలు మీద కాలేసుకు కాలం గడపొచ్చు. ఎప్పట్లాగే, సాటివారితో జల్సాల్చేస్తూ తిరగొచ్చు."

తల్లికీ తండ్రికీ మాట తోచలేదు. మనసొప్పలేదు కొడుకుమాట మన్నించడానికి. "మనకులం కాదు, మనగోత్రం కాదు, నువ్వీ పెళ్లి చేసుకుంటే మళ్లీ ఈగడప తొక్కడానికి వీల్లేదు" అని నిక్కచ్చిగా చెప్పేశారు కులదీపకుడికి.

కామేశ్వర్రావు గుమ్మం దిగుతుంటే, "స్వార్థం" అన్నతండ్రి మాట వినిపించింది. వెనుదిరిగి చూస్తే తల్లి కళ్లొత్తుకుంటోంది చీరెచెరగుతో.

కాముడిగుండె కలుక్కుమంది. చేతిలో పెట్టెమెట్లమీద పెట్టి లోపలికొచ్చాడు. తల్లిపక్కన కూర్చుని మరోసారి ఆవిడకి నచ్చచెప్పడానికి ప్రయత్నించేడు సౌమ్యంగా, "చూడమ్మా, చిన్నప్పట్నుంచీ నీమాటే వింటున్నాను కద. నువ్వు చెప్పినట్టు నడుచుకుంటున్నాను కద. ఈనాడు దేశంనిండా కంప్యూటరు ఇంజినీర్లే. వీరి లక్షణాలేమిటో, ధర్మాలేమిటో ఏవేదాలూ వివరించలేదు. బస్సీలో హోటల్లో భోంచేస్తాం, అక్కడ సద్బ్రాహ్మణులు మడికట్టుకు వంట చెయ్యడంలేదు కదా. ఆపద్ధర్మం అంటావు. అమ్మా, ఈనాడు మనం వున్నది అయోమయ స్థితిలో. సమస్తం సందిగ్ధం, అస్తవ్యస్తం, గందరగోళం. ఈనాడు ప్రజలకి ఒక్కటే నీతి, ఆత్మప్రదక్షణం. నావున్నతికి నేను పాటుపడాలి. నన్ను మీరు కులవృత్తిలోకి దింపకుండా, మరేదో సాధించాలనే కదా ఇంజినీరింగులో పెట్టింది. మరి నేను ఆఫీల్డులో పైకి రావాలంటే తదనుగుణంగానే అడుగు వేయాలి. పాతరాతియుగం, కొత్తరాతియుగం, క్షీణయుగంలాగే, ఈయుగానికి కూడా, పేరు పెట్టొచ్చు గజిబిజియుగం అని. ముందు ముందు రాబోయే స్వర్ణయుగం లక్షణాలేమిటో ఇప్పుడు చెప్పలేం కాని అంతవరకూ దారినిండా ముళ్లూ, రాళ్లూ. ఆ భవిష్యత్తేమిటో సుస్థిరంగా, బలంగా వేళ్లూనేవరకూ ప్రశ్నలే కాని సమాధానాలు లేవు. అంచేత అమ్మా, నువ్వడిగే చాలా ప్రశ్నలకి నాదగ్గర సమాధానాలు లేవు. దయచేసి నన్ను మాత్రం ఆపకు. నాదారి నన్ను వెతుక్కోనియ్"

"వితండవాదం" అంది తల్లి విసుక్కుంటూ. కొడుకు మాటల్లో కనిపిస్తోంది కొంత న్యాయం. మనసులో ఏమూలో చిన్నప్పట్నుంచీ నెలకొన్న నమ్మకాలు ముళ్లై గుచ్చుకుంటున్నాయి. ఆమెకి స్పష్టంగా అర్థం అయింది ఒక్కటే "ఇది అయోమయ స్థితి, ఈయుగంపేరు గందరగోళం" అన్నది. దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి దేవుడిగదివేపు నడిచింది. తండ్రి తనకి కొడుకే లేడు, పొమ్మన్నాడు. కొడుకు నడిచాడు విశాలప్రపంచంలోకి.

పెళ్లయిపోయింది అట్టహాసంగా అవధానుల కామేశ్వరరావుకీ, అళహముత్తువర్‌కుమార్తె జ్ఞానమణికీ చెన్నైలో ఏయమ్‌గారి బంధుమిత్రులసమక్షంలో. కాముడిమకాం మారింది చెన్నైకి.

ఆరు నెలలు గడిచాయి. రాకపోకల్లేవు కాని ఆయింటిమీదకాకి ఈయింటిమీదకీ, ఈయింటిమీదకాకి ఆయింటిమీదకీ వాల్తూనే వున్నాయి. సమాచారాలు అందుతూనే వున్నాయి - డాట్‌కామ్రావ్ కంపెనీ జ్ఞానమణి

అజ్మాయిషీలో అమెరికాఅధ్యక్షుడిరాజనీతిలా దిగంతాల వ్యాపించిపోతోందిట. స్కూటరు కొన్నాట్ట. కారు కొన్నాట్ట. కొత్త మేడ కట్టేట్ట చెన్నైలో. వూటీలో వుందిట మరో విశ్రాంతిగృహం. అంతేకాక ఆర్నెల్లకోమారు వెడతాట్ట అమెరికా. శర్మగారూ, శ్రీలక్ష్మి ఎవరిమనసులో వారు విడివిడిగా మురిసిపోయారు కుమారుని ప్రయోజకత్వానికి. ఆమాట ప్రకాశంగా పలకడానికి మాత్రం రవంత బింకం, మరింత జంకు.

ఓరోజు రాత్రి పడుకోబోతుంటే పురందరశర్మగారి చెయ్యి కాస్త చిమ చిమలాడుతున్నట్టు అనిపించింది. మర్నాడు వుదయం లేవబోతుంటే కళ్లు తిరిగినట్టయింది. కాఫీకప్పుతో ఎదుటకొచ్చినభార్యవేపు అయోమయంగా చూశారు. శ్రీలక్ష్మి బెదిరిపోతూ, డాక్టరుగారికి కబురెట్టింది అర్జంటుగా. త్వరలోనే తెలివిడి అయింది, ఆలక్షణాలు తిమురుగాదు, పైత్యం కాదు. నరం పట్టేయడం కాదు. పరీక్షలు చేసి పక్షవాతం లక్షణాలు కనిపిస్తున్నాయి అన్నారు డాక్టరుగారు.
రెండుగుండెలు గుభేలుమన్నాయి. నాలుగోపడిలో పడ్డ తమని ఆదుకునేనాధుడెవరు? వున్న ఒక్కకొడుకూ అత్తారింట కాపురం. కూతుళ్లు, ఎవరిబతుకులు వారు బతుకుతున్నారు. తమని ఆదుకోగల స్తోమతుగలవారు కారు.

పక్కింటి రామనాథం, ఎదురింటి సోమలింగం, చిన్నప్పటి చెలికాడు సుందరకావు, ఒక్కొక్కరే వచ్చి, చూసి, పరామర్శించి, "కొడుక్కి కబురు పెడితే బాగుంటుంద"ని సలహాలిచ్చి పోయారు. ఆపైన ఎవరో నెమ్మదిగా ఆమాట కామేశం చెవినేశారు. అతను ఆదరా బాదరా వచ్చాడు సంగతేమిటో స్వయంగా కనుక్కోడానికి. డాక్టరుతో మంతనాలు జరిపేడు. చివరికి చెప్పేడు తల్లితో. "నువ్వొక్కదానివీ ఇక్కడ చూసుకోలేవు. చెన్నైలో మంచి డాక్టరున్నాడు. పరపతిగల మామగారున్నారు. సేవలు చెయ్యడానికి దాసీజనం వున్నారు. వాళ్లమీద అజమాయిషీ చేయడానికి కోడలుంది. పద, పోదాం,"

అయిష్టంగానే తల్లి మూటా, ముల్లె సర్దుకు ప్రయాణమయింది. ఎంత కాదనుకున్నా కడుపుతీపి, బతుకు భయం. జరిగినన్నాళ్లే కులాలూ, గోత్రాలూను అన్నారు ఇరుగూ, పొరుగూ, చుట్టాలూ, పక్కాలూ, తదితరులు.

గుమ్మంలో ఎదురైన కోడల్ని చూడగానే, "ఈపిల్లలో ఏంచూశాడు కొడుకు" అనిపించింది శ్రీలక్ష్మికి మనసులో ఏమూలో. జాగ్రత్తగా ఆఅమ్మాయిని తగలకుండా ఓరవొంపుగా వొత్తిగిలి లోపలికి నడిచింది.

కోడలు మాత్రం అత్తగారినీ, మామగారినీ మనస్ఫూర్తిగానే ఆహ్వానించింది. ఏమాత్రం జాప్యం చెయ్యకుండా ఆస్పత్రిలో స్పెషల్‌గది ఏర్పాటు చేయించింది, ఆసాయంత్రమే అక్కడ ఆయన్ని చేర్పించేరు. కామేశ్వరరావు డాక్టరుతో తను అర్జంటుగా అమెరికా వెళ్తున్నానని, తిరిగి వచ్చేవరకూ తనతండ్రిని అత్యంత జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలని గట్టిగా చెప్పేడు.

ఆరోజంతా ఆస్పత్రిలోనే వుండి సాయంత్రం శ్రీలక్ష్మి ఇంటికి వచ్చింది. వస్తూనే వంటగదిలో ప్రవేశించింది. "వంటమనిషి ఎందుకూ, నేను చేస్తాలే" అంటూ. బల్లమీద కంచాలూ, గ్లాసులూ అమర్చింది మణి. అత్తగారు పెట్టుకున్నతరవాత మణి తను వడ్డించుకుంది.

"కరీ కొంజం," అంటూ మణి అత్తగారికంచంలో కూర మారు వడ్డించబోయింది.

శ్రీలక్ష్మి గాభరాగా "వద్దు, వద్దు" అంటూ చెయ్యి అడ్డు పెట్టింది.

మణి తెల్లబోయింది. అత్తగారు, అన్నం పెట్టుకున్నారు. అన్నం పరబ్రహ్మస్వరూపం. పెరుక్కి కూడా అంక్షల్లేవు. కూరా, పులుసూ, కోడలు వడ్డించుకున్నతరవాత అత్తగారు మళ్లీ ఆగిన్నె ముట్టుకోలేదు.

"సాంబార్ వేస్తునా?"

"తరవాత వేసుకుంటాను", "రాత్రికి తింటాలే", "ఇంతకారం నేను తినలేను." నిజానికి తెలుగుకారాలతో పోలిస్తే అది కారమే కాదు. అదో వంక, అంతే.

మణి మాటాడకుండా భోజనం ముగించింది. మర్నాటినుండీ "అప్పరం, అప్పరం," (తరవాత) అంటూ అత్తగారి సరసన కూచోకుండా జరుపుకొస్తోంది. అదేరోజు వుదయం అత్తగారు స్నానం చేసినతరవాత కట్టివిడిచినచీర తడిపి ఆరేసుకున్నారు. ఆ సాయంత్రం మణి ఆరినచీర తీసి, మడత పెట్టి ఆవిడ కందివ్వబోయింది. అత్తగారు అందుకోకుండా, పక్కనున్న బల్ల చూపించారు అక్కడ పెట్టమని. మర్నాడు ఆవిడ మళ్లీ స్నానం చేసేవేళ వరకూ ఆచీర అక్కడే వుంది. ఆవిడ ఆచీర మళ్లీ తడిపి ఆరేసుకుంది. ఆతరవాత మణి మళ్లీ ఎప్పుడూ అత్తగారి బట్టలు ముట్టుకోలేదు.

ఆరాత్రి మణికి ఎంత ఆలోచించినా అర్థం కాలేదు. ఏమిటి ఈఅత్తగారి తంతు? ఏది పనికొస్తుందో ఏది పనికిరాదో అర్థం కాకుండా వుంది. ఈఆచారాలకి భాష్యాలు ఎవరు చెబుతారు?

రెండువారాలయేసరికి పరిస్థితులు ఓ కొలిక్కి వచ్చేయి. అమెరికానించి కొడుకు తిరిగొచ్చేశాడు. ఈసారి ప్రయాణం జయప్రదంగా ముగిసిందని మురిసిపోతూ. యూరప్‌లో బ్రాంచి పెట్టడానికి సన్నాహాలు చేస్తున్నాడు.

పురందరశర్మగారిని ఆస్పత్రినించి విడుదల చేశారు. ఇంట్లో ఫిజికల్ థెరపీకి సిద్ధంచేశారు కొడుకూ, కోడలూ.

ఆసాయంత్రం అత్తగారు పక్కవీథిలో వున్న రామాలయానికి వెళ్లారు. ఆకాశం దట్టంగా మబ్బులేసి వుంది. గాలి రాను రాను వుధృతం అవుతోంది. వరండాలో కూర్చుని పుస్తకం చదువుకుంటున్న మణి కళ్లెత్తి చూసింది. అత్తగారు

ఆరేసుకున్నచీరె ఎగిరి కంచెమీద పడింది. మణి కళ్లు విచ్చుకున్నాయి. ఆచీరె ప్రత్యేకత ఏమిటో తెలీదుగానీ, వచ్చినదగ్గిర్నుంచి చూస్తోంది, ఆవిడ దాన్ని చాలా జాగ్రత్తగా పరిరక్షించికుంటున్నట్టే కనిపిస్తోంది. ఇప్పుడు తను అది అలా గాలికి వదిలేస్తే, ఆకంచెమీద ముళ్లకి తగులుకుని చిరిగిపోవడం తథ్యం. ఆలోచిస్తూ కూచోడానికి టైంలేదు.

గబగబా లేచి వెళ్లి, ముళ్లమీంచి దాన్ని ఒడుపుగా తప్పించి, లోపలికి తెచ్చి, మడత పెట్టి కుర్చీమీద పెట్టింది. పక్కింటావిడ వచ్చి తీసి పెట్టారని చెప్పడమా, చిరిగిపోతుందని నేనే తీసాను, కావలిస్తే మళ్లీ తడిపి ఆరేసుకోండి అని చెప్పడమా అని ఆలోచిస్తూ వెనుదిరిగింది. గేటు దగ్గర అత్తగారు లోపలికి వస్తూ కనిపించారు. ఆయాసపడుతూ వాలు కుర్చీలో కూలబడింది. ఆతరవాత కోడలువేపు చూసి, "అబ్బబ్బ, ఏం జనం, ఏంజనం గుళ్లో. నిల్చుని నిల్చుని ప్రాణం సాలుకొచ్చింది. నోరెండిపోయింది. కొంచెం మంచినీళ్లు తెచ్చిపెట్టు, తల్లీ," అంది.

మణి తెల్లబోయి చూసింది అత్తగారివంక.

ఆవిడ మళ్లీ, "నల్లతణ్ణి" అంది. అత్తగారితెలుగూ, అరవం కూడా అర్థం చేసుకోడానికి మణికి రెండుక్షణాలు పట్టింది. లోపలికెళ్లి, గ్లాసుతో మంచినీళ్లు తెచ్చి ఇచ్చి, తన గదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

శ్రీలక్ష్మి మంచినీళ్లు తాగి, సేద తీరినతరవాత, లేచి, పక్కకుర్చీలో వున్న చీరె తీసుకుని తనగదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

ఇప్పుడావిడకి కోడలు కుందనపుబొమ్మలా కనిపిస్తోంది. అడిగినవాళ్లకీ, అడగనివాళ్లకీ "మాకోడలు, చిదిపి దీపం పెట్టొచ్చు" అని చెప్తూంటుంది, ఆవిడకి పూజలూ, వ్రతాలూ, నోములే నిరంతరం కాలక్షేపం. అందులో తొంభైపాళ్లు కోడలి కడుపు పండి కులదీపకుడొకడు అవతరించి తమవంశం తరింపజేయాలనేస్ట! ఆపక్క కుర్చీలో కూర్చుని పురందరశర్మగారు శూన్యంలోకి దిగంతాల చూస్తుంటారు.

ఇది పాతికేళ్లనాటి మాట. కోడలికడుపు పండి పుట్టిన కులదీపకుడు, ఐపాండ్యన్, ప్రస్తుతం అమెరికాలో వున్నాడు. తనకి అనుకూలవతి అయిన ఆఫ్రికన్-అమెరికన్ అమ్మాయిని నిన్ననే పెళ్లి చేసుకున్నానని ఫోన్ చేశాడు.

"మనకోడలంటే కనీసం మనదేశంలో పుట్టిన పిల్ల. ఆఫ్రికాలోనూ అంతరిక్షంలోనూ పుట్టినపిల్లలకి మన ఆచారాలూ, వ్యవహారాలూ ఏం తెలుస్తాయి?" అంది శ్రీలక్ష్మి భర్తతో కోడలు వినకుండా.

ఆయన భార్యవేపు చూశారు కొనకళ్ల. పక్షవాతంతో వంపులు తిరిగిన పెదవులమీద చిన్నహాసం విరిసింది. అది ఆనందమో అవహేళనో అర్థం కాలేదావిడకి.

(జూన్ 2006)